

อนาคตแรงงานไทย: ความสมดุลระหว่าง คุณภาพชีวิตแรงงาน และ ความสามารถ ในการแข่งขันของภาคธุรกิจ

นิพนธ์ พัวพงศกร

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การเสวนาจัดโดย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ร่วมกับ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
ณ โรงแรมเอมเมอร์รัลด์ 20 ธันวาคม 2555



ประเด็นเสวนา

- คุณภาพชีวิตแรงงานในระบบ
- คุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ
- ความสามารถในการแข่งขัน
- นโยบายการปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจที่พึ่งเทคโนโลยี แรงงานคุณภาพ และค่าจ้างสูง



1. คุณภาพชีวิตแรงงาน

ค่าจ้าง ชั่วโมง สวัสดิการ

แรงงานนอกระบบ

Puzzle

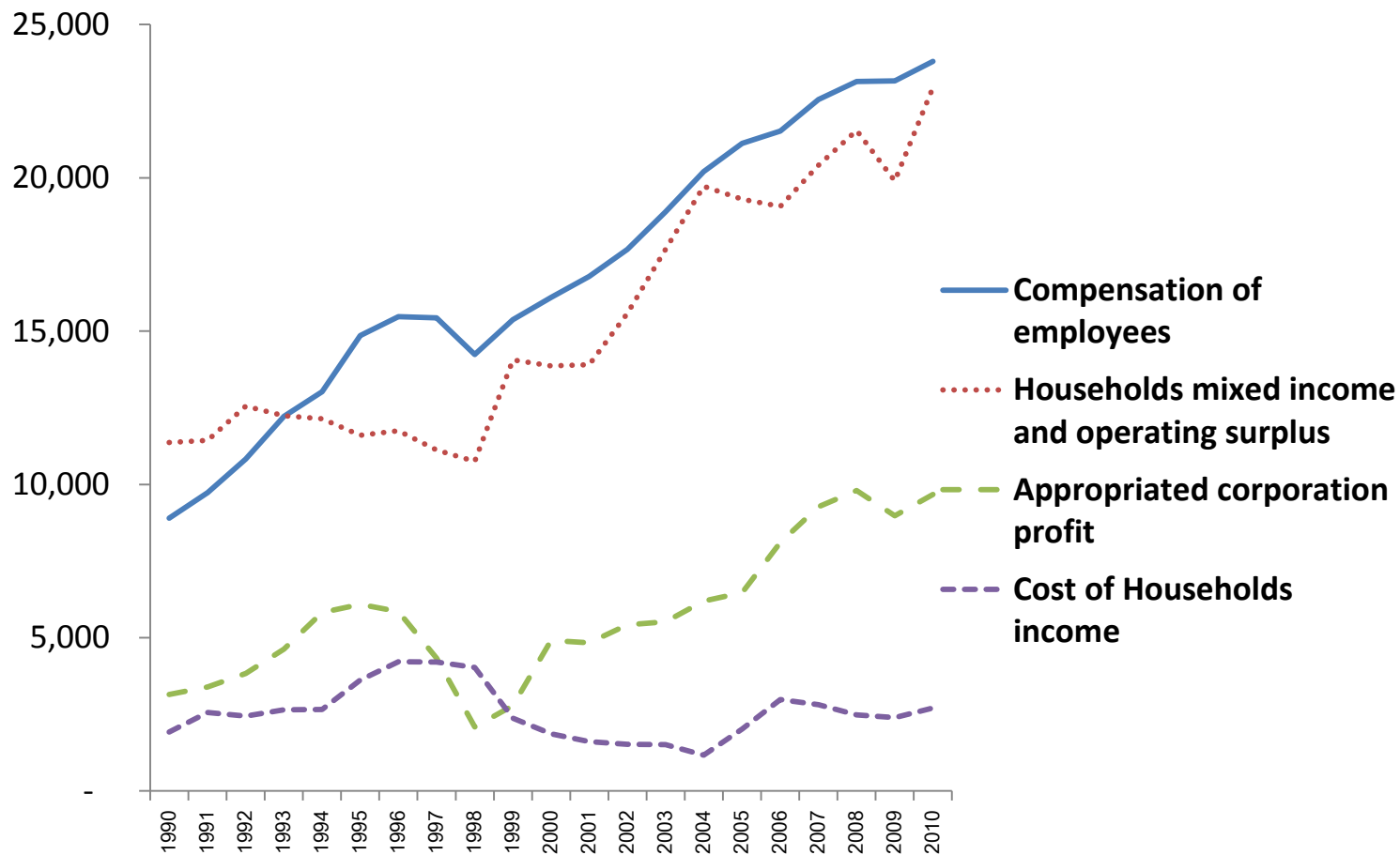


1. คุณภาพชีวิตแรงงาน

- 1.1 คุณภาพชีวิตแรงงานไทยดีขึ้นในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา
 - ค่าจ้าง ชั่วโมงทำงาน สวัสดิการดีขึ้น งานมั่นคงขึ้น
 - ส่วนแบ่งค่าจ้างของลูกจ้างกลุ่มจนสูงขึ้น
 - อัตราค่าจ้างแท้จริงของลูกจ้างยากจนก็เพิ่มเร็วกว่าลูกจ้างที่มีค่าจ้างสูง
 - แต่ยังมีปัญหาความย่อหย่อนในการบังคับใช้กฎหมายแรงงาน โดยเฉพาะใน informal sector เช่น แรงงานไม่ได้ค่าจ้างในวันหยุดต่าง ๆ
 - ส่วนแบ่งลูกจ้าง (employee compensation) และกำไรของธุรกิจครัวเรือนทรงตัวมาตั้งแต่ปี 2003

Real employee compensation, household operating surplus

(2002 constant price year; Baht/ year)



ค่าจ้างแท้จริงตามกลุ่มลูกจ้างเอกชน 5 กลุ่ม

	ค่าจ้างลูกจ้างเอกชน (บาท/คน/เดือน)		
	2544	2554	Growth
กลุ่ม 1 จน	1,618	2,725	5%
กลุ่ม 2	3,418	4,350	2%
กลุ่ม 3	4,733	5,349	1%
กลุ่ม 4	6,180	6,937	1%
กลุ่ม 5 รวย	18,554	17,817	-0%

หมายเหตุ: ค่าจ้างไม่รวมสวัสดิการ

ที่มา: LFS, สำนักงานสถิติ. ปรับด้วย CPI จากสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ 2550=100.



ส่วนแบ่งค่าจ้างตามกลุ่ม ลูกจ้างเอกชน 5 กลุ่ม

	2544	2554	Growth
กลุ่ม 1 จน	5%	7%	5%
กลุ่ม 2	11%	12%	1%
กลุ่ม 3	14%	14%	-1%
กลุ่ม 4	16%	20%	2%
กลุ่ม 5 รวย	54%	48%	-1%
รวม	100%	100%	
(พันล้านบาท)	73.78	95.95	3%

หมายเหตุ: ค่าจ้างไม่รวมสวัสดิการ

ที่มา: LFS, สำนักงานสถิติ. ปรับด้วย CPI จากสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ 2550=100.



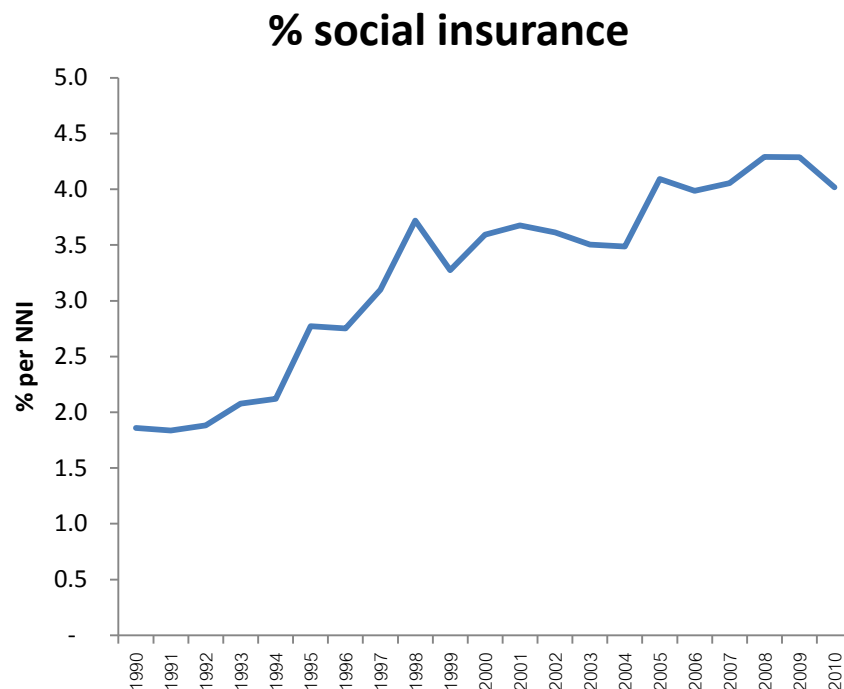
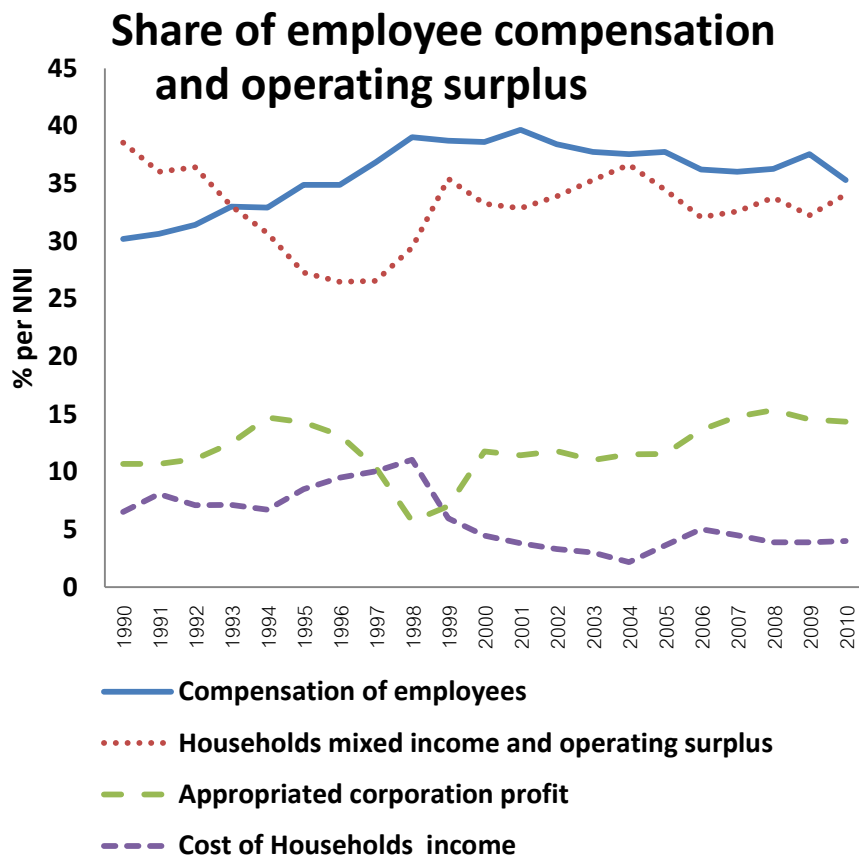
ค่าจ้างแบ่งตามกลุ่มรายได้ครัวเรือน 5 กลุ่ม

	ค่าจ้าง (บาท/คน/เดือน)		
	2544	2554	Growth
กลุ่ม 1 จน	405	2,569	18%
กลุ่ม 2	1,627	4,508	10%
กลุ่ม 3	3,995	5,914	4%
กลุ่ม 4	7,140	8,355	2%
กลุ่ม 5 รวย	20,058	23,432	2%

ที่มา: SES, สำนักงานสถิติ. ปรับด้วย CPI จากสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ 2550=100.



Share of employee compensation, household operating surplus in National Income, (NNI)



ค่าจ้างเป็นร้อยละของรายได้ครัวเรือน

	2544	2554	Growth
ค่าจ้าง	55%	45%	-2%
ธุรกิจ	19%	24%	2%
การเกษตร	10%	16%	5%
เงินโอน	13%	13%	0%
สินทรัพย์	3%	2%	-1%
รวม	100%	100%	0%
พันล้านบาท	72.89	346.43	16%

ที่มา: SES, สำนักงานสถิติ. ปรับด้วย CPI จากสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ 2550=100.



1.2 คุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

- แรงงานนอกระบบ ยังมีสัดส่วนที่ใหญ่มาก และได้รับค่าจ้าง-สวัสดิการ-สภาพการทำงานที่ต่ำกว่าลูกจ้างใน formal sector
- **Puzzle:** สัดส่วนลูกจ้างเอกชนลดลง....ไม่ทราบสาเหตุ



1.2 Size of the Thai informal sector: preliminary estimates

a) Definitions

- **Legal : workers are covered by the social insurance**
- **Productivity : job characteristics**
- **ILO eclectic definition : social insurance + salient job characteristics**

b) Data sources : NSO, Labor Force Survey



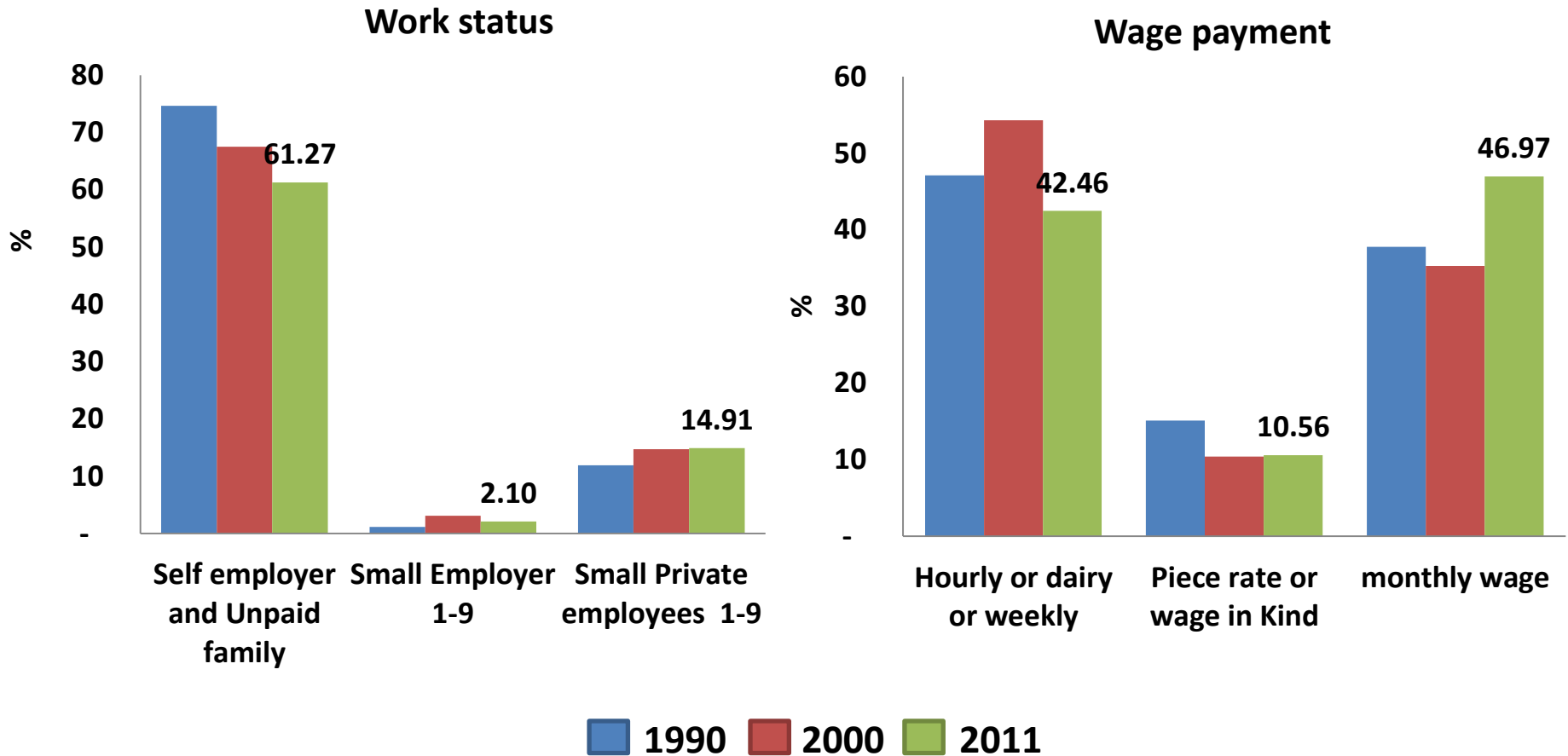
1.2 Size of the informal sector (cont.)

Productivity definition of informality 1990-2011

- **Self-employed, unpaid family workers, employers and paid employees in small firms (1-9 workers)**
- **Employment stability : employees paid on the basis of hours, daily, weekly and piece rate VS. monthly wage (stable jobs)**



Informal Sector Employment อยู่ที่ไหน 1990 – 2011

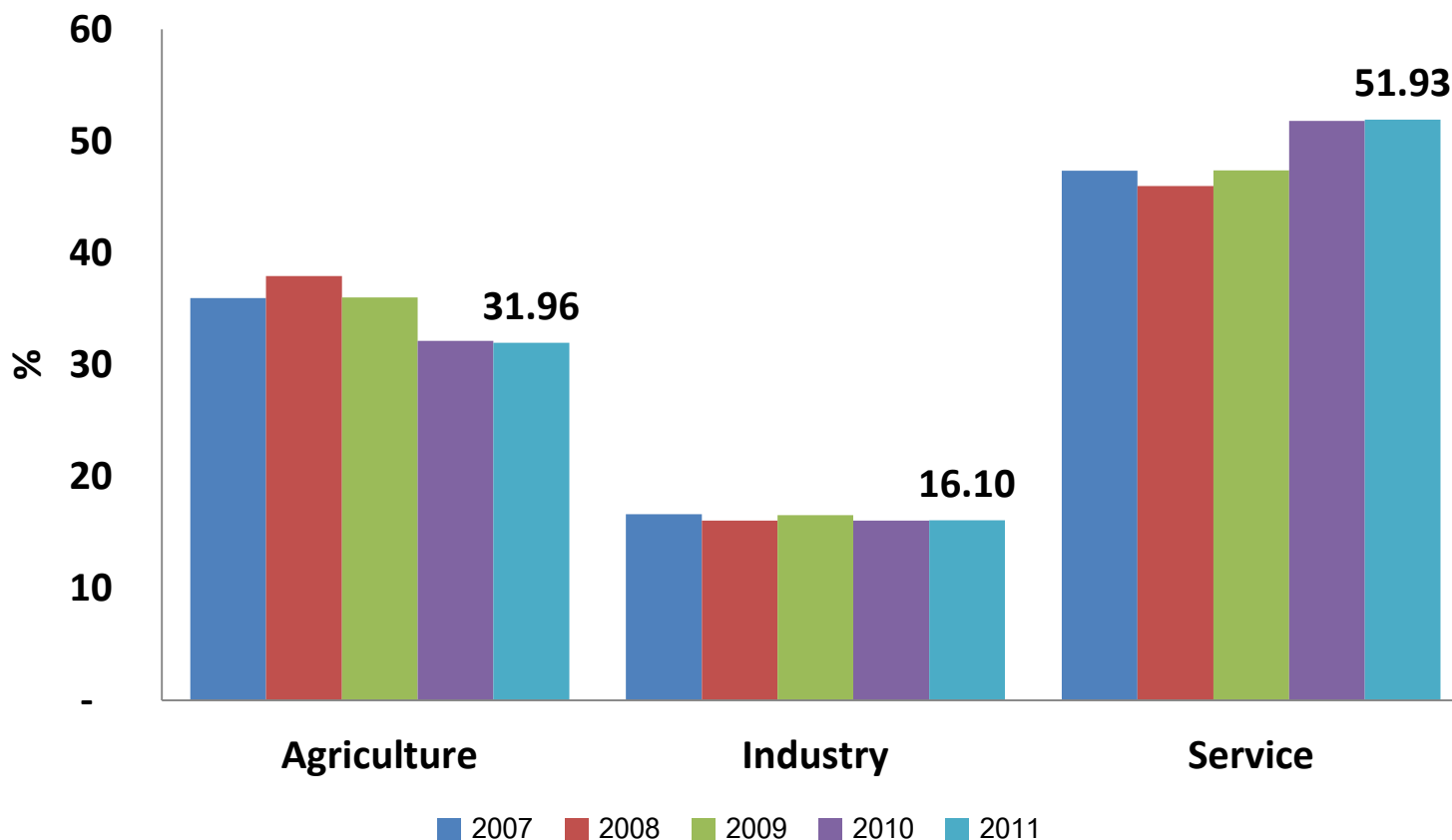




Legal definition of informality: 2007-2011

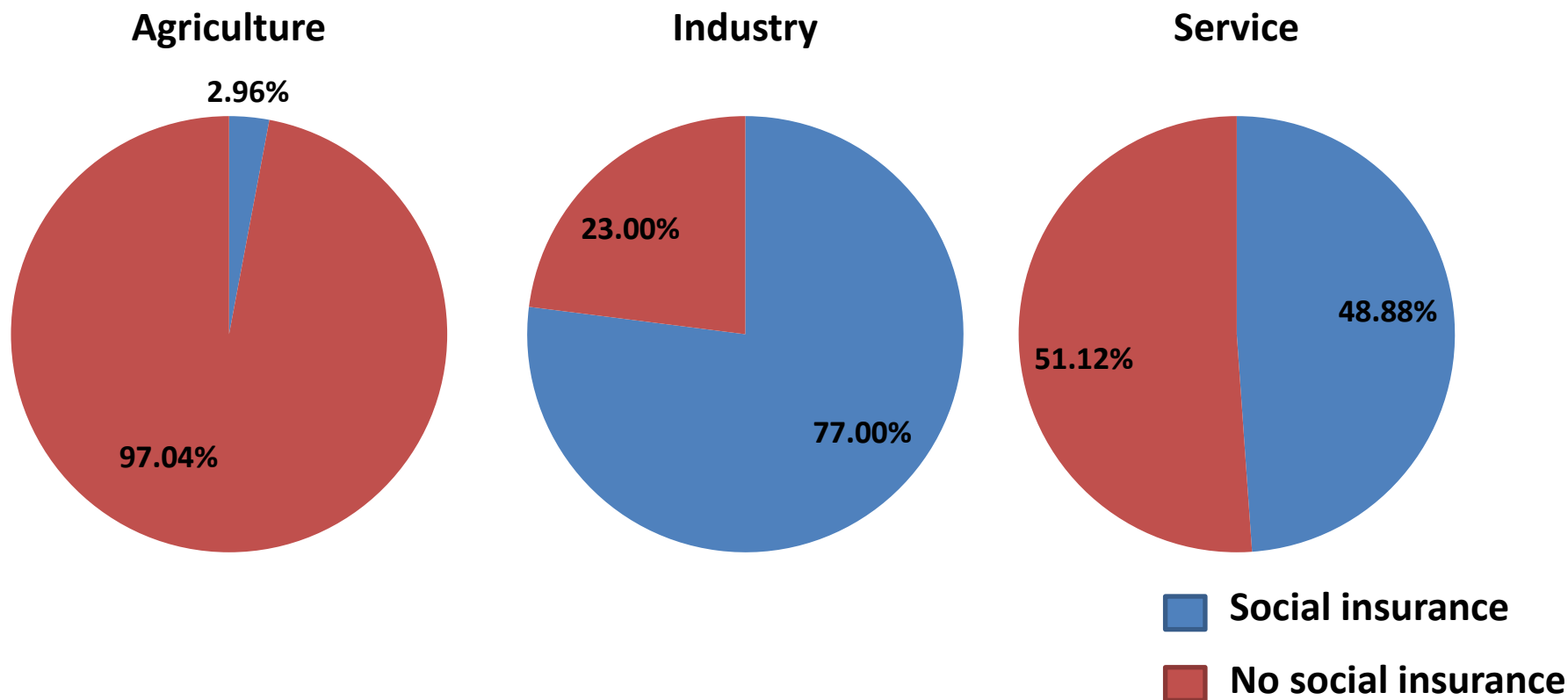
- ลูกจ้างภาคบริการไม่มีประกันสังคมมากขึ้น

Workers with no social insurance by sector, 2007 - 2011



แรงงานส่วนใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมมีประกันสังคม

Legal definition: Share of workers with and without social insurance by sectors, 2011



Source : LFS data

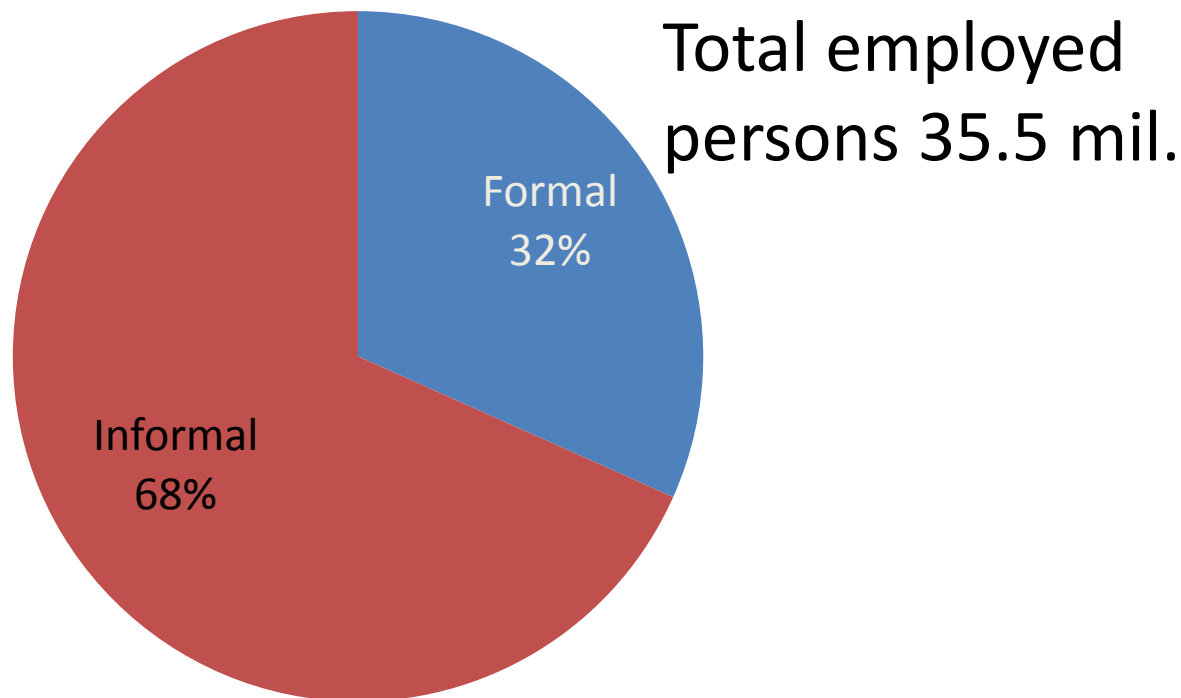
Note : ILO definition of informality



ILO's eclectic definition 2007-2011

Relative size of formal – informal employed persons in 2011

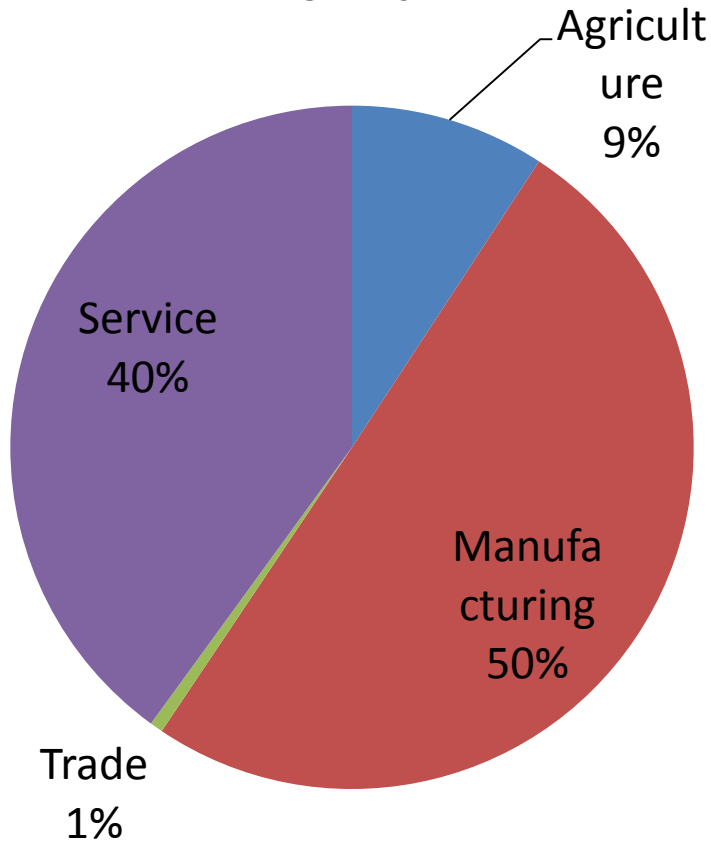
Employment



Formal and informal employment by

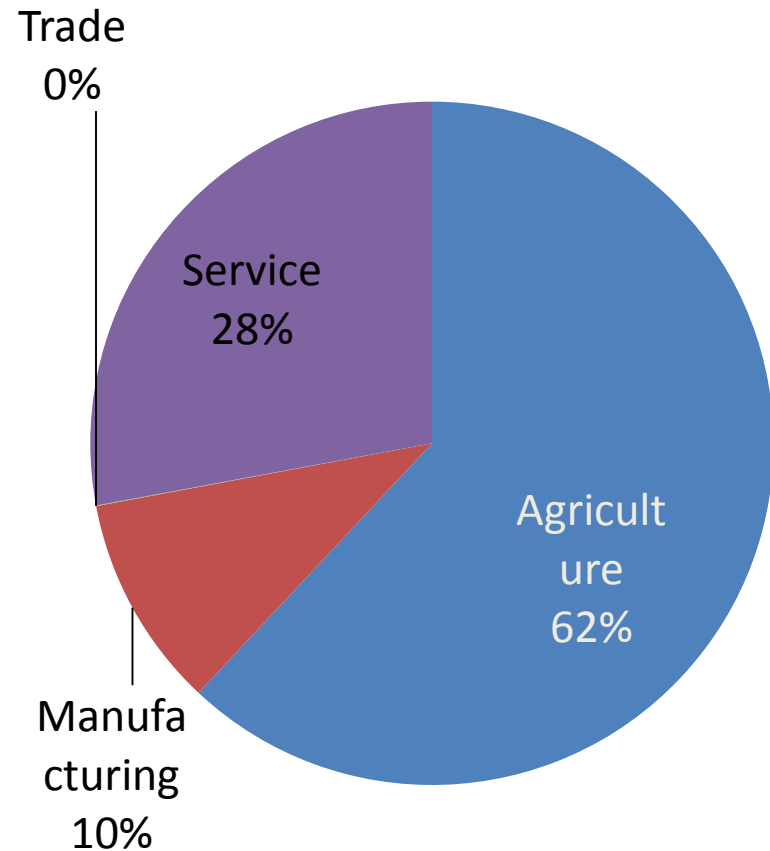
economic sectors in 2011

Formal



11.26 mil. persons

Informal



24.28 mil. persons



Employment status of formal – informal workers in 2011 (cont.)

	2011					
	Agriculture			Non-agriculture		
	Formal	Informal	Total	Formal	Informal	Total
Employment status						
- Self employer and Unpaid family	0.34	99.66	13,919,711	2.69	97.31	7,854,616
- Employer	2.75	97.25	213,251	13.55	86.45	687,915
- Private employees	50.43	49.57	1,952,397	90.87	9.13	10,914,301
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831
Wage payment						
- Hourly or dairy or weekly	28.69	71.31	1,115,517	81.14	18.86	4,348,198
- Piece rate or wage in kind	4.18	95.82	14,868,883	9.13	90.87	9,166,074
- Monthly wage	94.95	5.05	100,959	98.58	1.42	5,942,560
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831

Source: LFS, NSO.



Salient characteristics of workers in the formal informal sectors

Salient characteristics of formal – informal workers in 2011

	2011					
	Agriculture			Non-agriculture		
	Formal	Informal	Total	Formal	Informal	Total
Sex						
- Male	7.05	92.95	8,977,244	53.58	46.42	10,206,685
- Female	5.71	94.29	7,108,116	51.39	48.61	9,250,147
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831
Education						
- Primary and other	6.41	93.59	11,840,477	43.90	56.10	8,730,868
- Lower secondary	6.94	93.06	2,302,532	57.01	42.99	3,602,796
- Upper secondary	6.02	93.98	1,752,288	57.64	42.36	4,671,365
- College and high	7.12	92.88	190,062	67.03	32.97	2,451,801
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831

Source: LFS, NSO.

Salient characteristics of formal – informal workers 2011 in (cont.)

	2011					
	Agriculture			Non-agriculture		
	Formal	Informal	Total	Formal	Informal	Total
Economic sector						
- Agriculture	6.45	93.55	16,085,359			
- Manufacturing and construct				69.77	30.23	8,100,085
- Wholesale and retail				90.25	9.75	76,542
- Service				37.86	62.14	10,771,075
- Transport				90.05	9.95	256,326
- Finance				86.62	13.38	112,756
- Real estate				68.68	31.32	140,048
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831

Source: LFS, NSO.

Salient characteristics of formal – informal workers 2011 in (cont.)

	2011					
	Agriculture			Non-agriculture		
	Formal	Informal	Total	Formal	Informal	Total
Firm size						
- 1-4	4.84	95.16	15,050,907	17.80	82.20	10,149,436
- 5-9	24.10	75.90	636,343	74.22	25.78	1,989,036
- 10-19	29.03	70.97	278,048	83.28	16.72	1,562,719
- 20-49	48.39	51.61	77,007	94.71	5.29	1,144,117
- 50 up	88.96	11.04	43,055	98.77	1.23	4,611,524
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831

Source: LFS, NSO.

Salient characteristics of formal – informal workers in 2011 (cont.)

	2011					
	Agriculture			Non-agriculture		
	Formal	Informal	Total	Formal	Informal	Total
Occupation						
- Manager	12.24	87.76	10,220	95.07	4.93	143,890
- Professional	86.34	13.66	13,324	85.66	14.34	1,468,519
- Clerks and Service	64.14	35.86	2,851	27.83	72.17	7,302,369
- Skill agriculture	6.15	93.85	11,095,049	86.20	13.80	68,400
- Skill machine	78.64	21.36	9,758	63.79	36.21	6,825,630
- Elementary occupation	6.73	93.27	4,954,157	65.32	34.68	3,648,023
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831

Source: LFS, NSO.



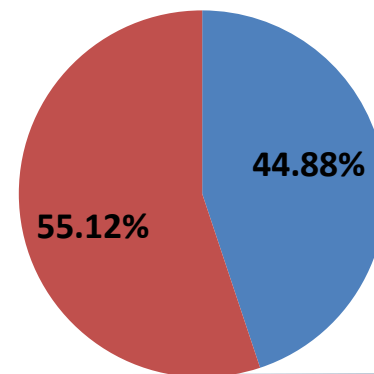
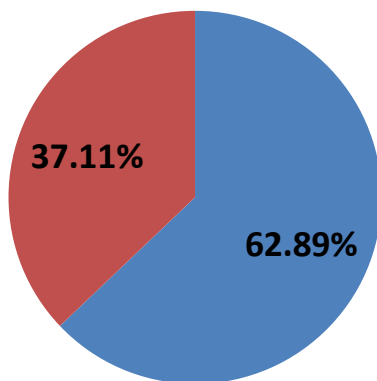
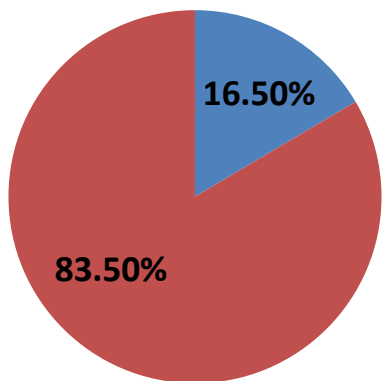
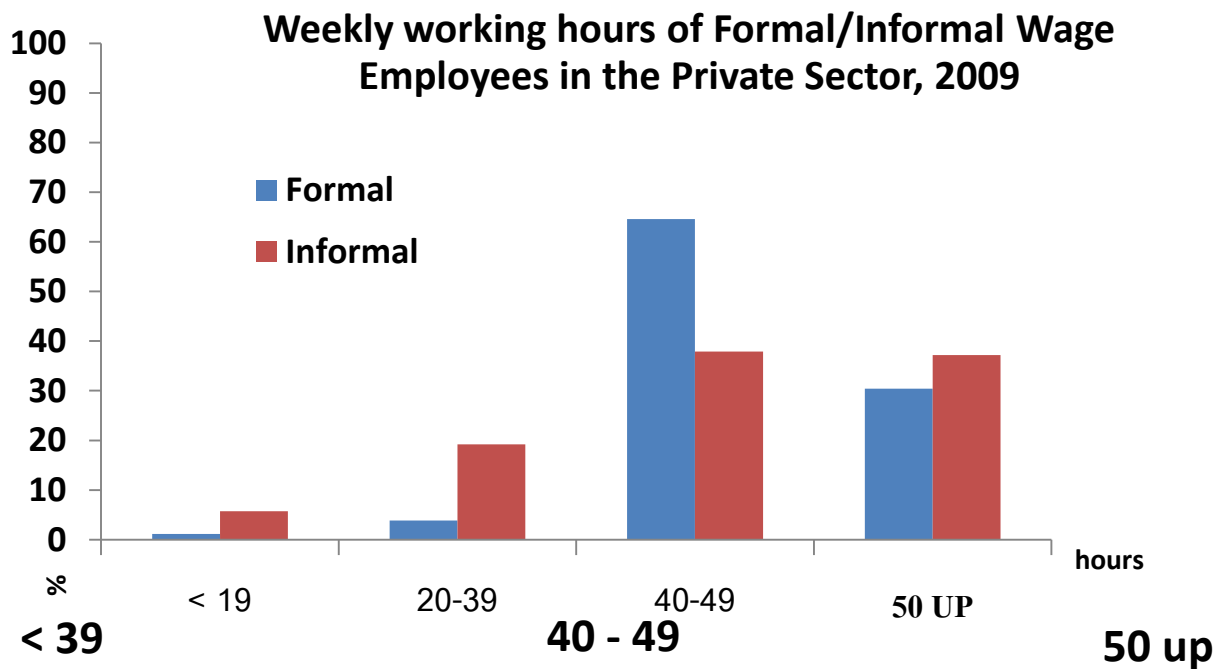
Salient characteristics of formal – informal workers in 2011 (cont.)^{3.5}

	2011					
	Agriculture			Non-agriculture		
	Formal	Informal	Total	Formal	Informal	Total
Region						
- Bangkok	11.92	88.08	17,565	64.71	35.29	3,481,609
- Central	11.93	88.07	2,438,018	61.35	38.65	6,254,459
- North	2.38	97.62	3,600,611	42.80	57.20	2,950,412
- Northeast	1.37	98.63	7,515,587	39.12	60.88	4,353,253
- South	22.15	77.85	2,513,577	48.27	51.73	2,417,098
Total	6.45	93.55	16,085,359	52.54	47.46	19,456,831

Source: LFS, NSO.



Working conditions of “employees” in the formal-informal sectors





Characteristics of workers in the formal/ informal sectors

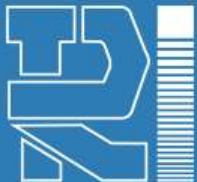
% of private employs

Charateristics	2009	
	Formal	Informal
Occupation Hazard		
- No problem	91.4	87.4
- Machinery accident	4.7	5.0
- Chemical	2.6	3.0
- Eye & ears	1.3	1.6
Weekly accident		
- No problem	91.1	81.4
- Sharp objects	4.5	12.3
- Attack	1.9	2.8
- Trips/slips and falls	1.1	2.1
Work - related problems		
- No problem	81.6	60.6
- Wage compensation	11.5	17.0
- Hard work	2.3	5.0
- Unstable job	0.7	12.6
Working environment problem		
- No problem	88.0	81.0
- Dirty working	0.3	1.4
- Pollution	5.5	6.8
- Ergonomic	2.9	7.1
- Noise	1.8	0.8

Source: NSO, Labor Force Survey



- Choices (and factors) affecting being in the informal sector
 - Some preliminary results are surprising : employed persons in the manufacturing sector and Bangkok are more likely to be in the informal sector. They may be in the upper-tier informal sector—an issue to be researched



**Logit Model :
factors)
affecting
being in the
informal
sector**

**(Formal = 1
Informal = 0)**

Reference : Male, college, Real Estate
Private employees,
Firm size 50 up, South

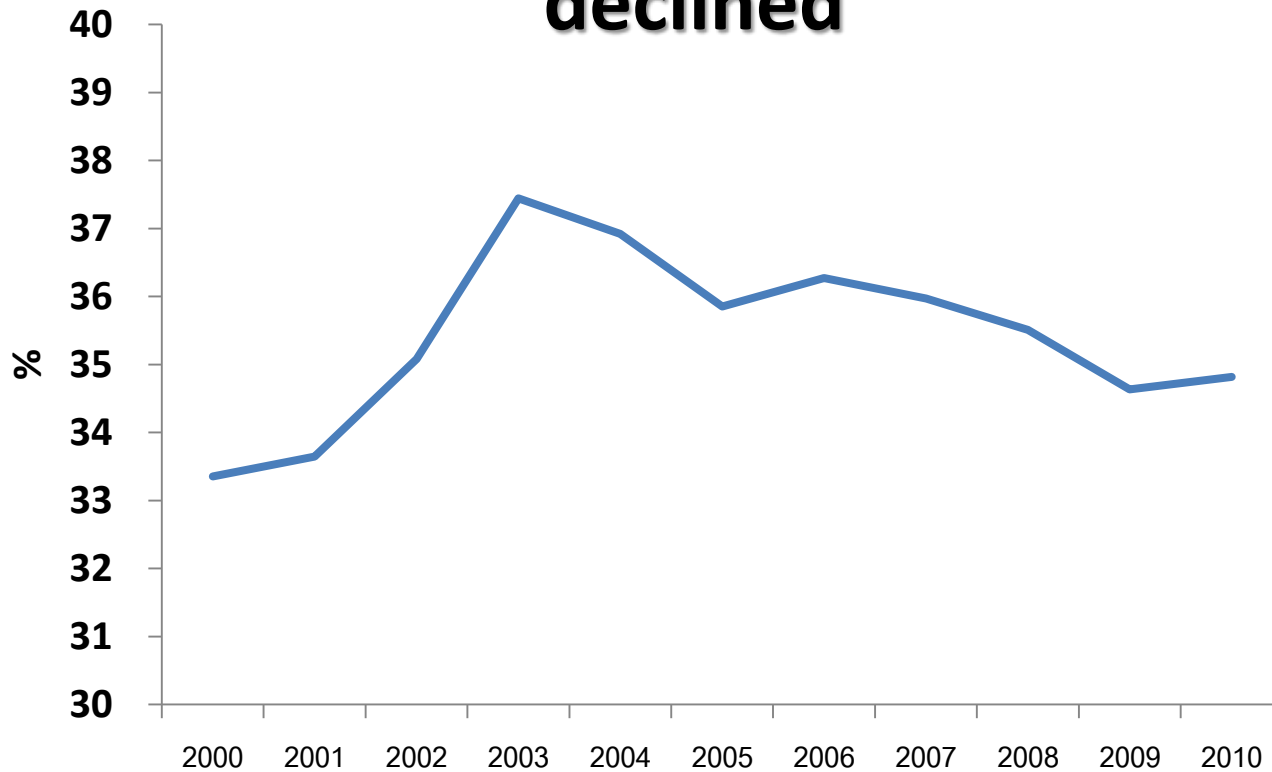
Note : All coefficients are significant
at 99% level of Confidence

Source : LFS 2011

	Coefficient
Age	-0.003
Female	0.137
Education	
primary	-1.229
Lower secondary	-0.938
Upper secondary	-0.522
Sector	
Agriculture	-2.231
Manufacturing and construct	-0.774
Wholesale and retail	-0.140
Service	-0.195
Transport	0.625
Finance	-0.745
Employment status	
Self employer and Unpaid family	-6.060
Employer	-4.706
Firm size	
size 1-9	-2.576
size 10-19	-2.337
size 20-49	-1.528
Region	
Bangkok	-0.103
Central	-0.953
North	-2.020
Northea	-2.101
Cnstant	7.099



1.3 Puzzle: Share of private wage employees in total employment has declined





2. ความสามารถในการแข่งขัน



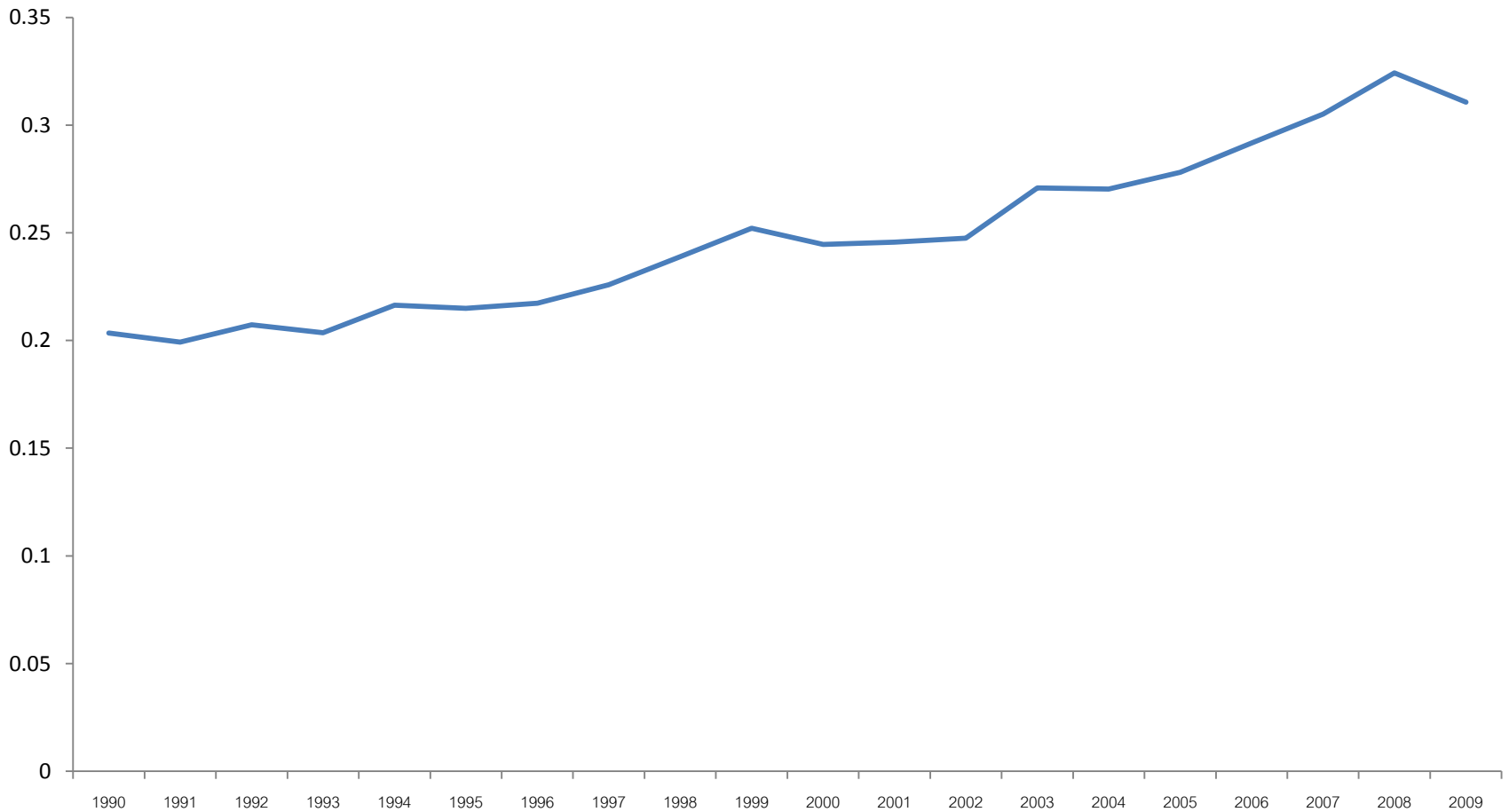
2. ความสามารถในการแข่งขัน

- **Labor productivity** ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มในอัตราที่น่าพอใจ ปี ละ 2.8 %
- แต่ภาคบริการมี **labor productivity** เพิ่มเพียงปีละ 1.05 %
- ผลผลิตของภาคบริการต่ำ และ เพิ่มขึ้นช้ามาก สาเหตุคือ รัฐวิสาหกิจผูกขาดหลายกิจการ มีกฎเกณฑ์กำกับ ควบคุมที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน
- กิจการจำนวนมากใน **Informal sector** มีกำไรสูง ขาย ของราคาถูกเพราะไม่เสียภาษี VAT และ ภาษีเงินได้ และ ไม่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน



Manufacturing labor productivity 1990-2009

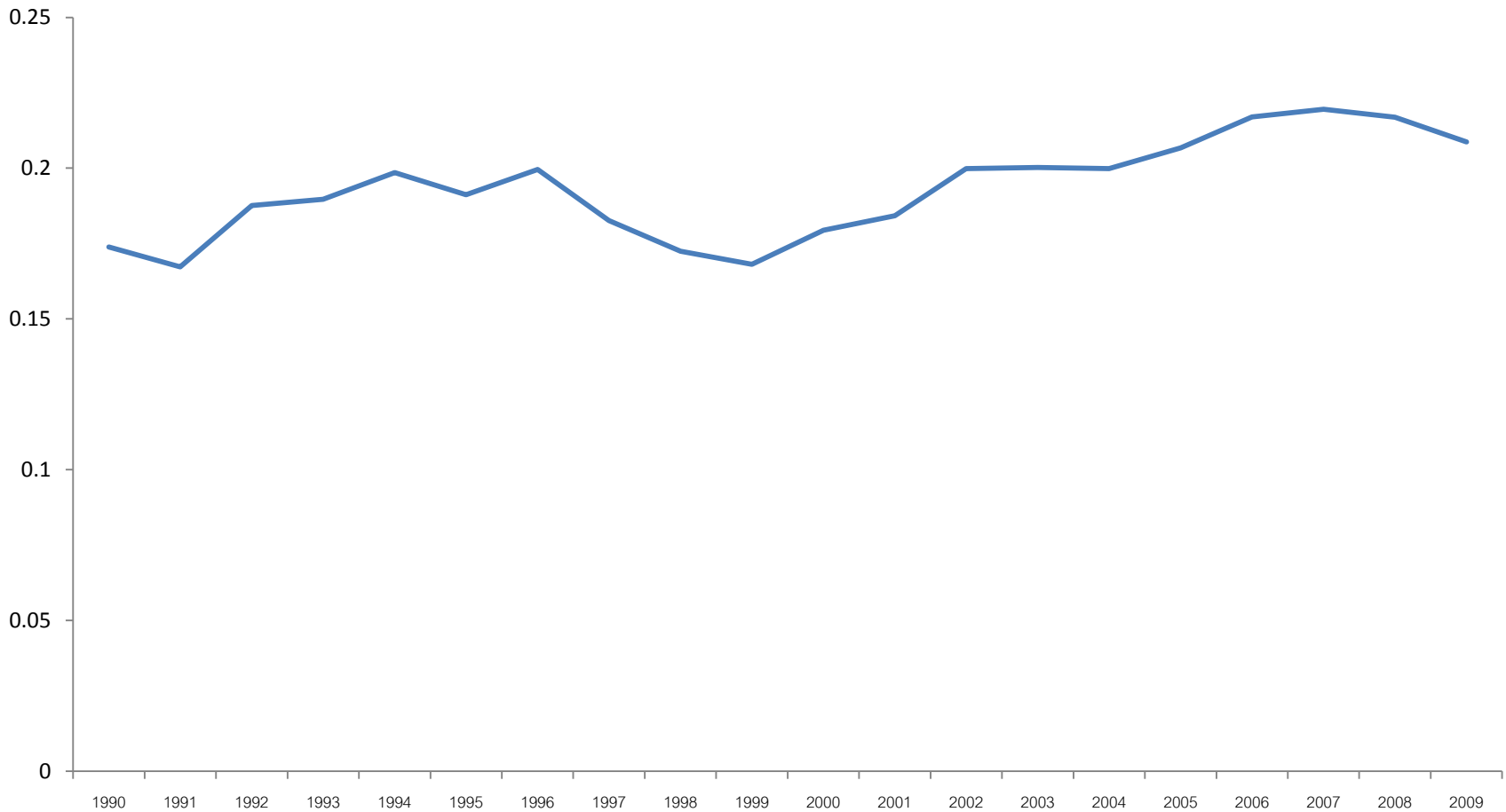
(GROWTH RATE 2.78% P.A.)





labor productivity IN SERVICE SECTOR

1990-2009 (GROWTH RATE 1.05 % P.A.)





2. ความสามารถในการแข่งขัน

- นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในอดีตล่าเอียงเข้าข้างผู้ประกอบการส่งออกรายใหญ่
 - ยกเว้นภาษีส่งเสริมการลงทุน (BOI)
 - กดค่าเงินบาท
 - กด/ชะลอการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ ไม่บังคับกฎหมายแรงงานอย่างเข้มข้น
 - แต่กลับมีนโยบายค่าจ้าง”ต่ำ” โดยอนุญาตให้นำเข้าแรงงานต่างด้าวตามการล๊อบบี้ของสภาอุตสาหกรรม และหอการค้า ทั้ง ๆ ที่ไทยเริ่มมีปัญหาขาดแคลนแรงงานมานานหลายปีแล้ว
 - การแข่งขันจากจีนมีส่วนทำให้ผู้ประกอบการไทยที่ผลิตสินค้ามูลค่าต่ำ ต้องหาทางลดต้นทุนค่าจ้าง
- แม้นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ300บาทจะมาถูกทิศทาง แต่การประกาศใช้ทั่วประเทศทันที ย่อมสร้างปัญหาแก่ธุรกิจSME อย่างรุนแรง



3. นโยบายสู่คุณภาพชีวิต และหลุด กับดักประเทศรายได้ปานกลาง



3.1 รัฐบาลยังขาดนโยบายที่ชัดเจน

- ดูเหมือนว่ารัฐบาลยังไม่มีแนวคิดชัดเจนในการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน พร้อมกับยกระดับรายได้แรงงานให้กินดีอยู่ดี จนหลุดพ้นการติดกับดักประเทศรายได้ปานกลาง
 - รัฐบาลมีแต่การลดภาษี และจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประกอบการเท่านั้น
 - เรายังไม่เห็น
 - นโยบายการปรับโครงสร้างการผลิต สร้างจุดใจและบังคับให้ผู้ประกอบการปรับโครงสร้างการผลิตสู่ธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยี และผลิตสินค้ามูลค่าสูง
 - การยกระดับอุปสงค์ที่ยั่งยืน
 - การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานบางด้าน
 - การยกระดับคุณภาพการศึกษาและแรงงาน



3.2 นโยบายการปรับโครงสร้างการผลิต

- (ก) นโยบายเพิ่มขนาดตลาดและอุปสงค์
 - การค้าการผลิตในจังหวัดชายแดน 33 จังหวัด เช่น การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ
 - การเจรจาเขตการค้าเสรี
 - การเปิดเสรีตลาดการค้าภาคบริการ



3.2 นโยบายปรับโครงสร้างการผลิต (ต่อ)

- (ข) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจที่พึ่งเทคโนโลยี
แรงงานคุณภาพ และค่าจ้างสูง
 - การปฏิรูปโครงสร้างภาษี เพื่อปรับเปลี่ยนราคาเปรียบเทียบ (relative prices) ของปัจจัยการผลิต สินค้าและบริการ ในการจูงใจและบังคับให้ผู้ประกอบการปรับโครงสร้างการผลิตสู่ธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยี และผลิตสินค้ามูลค่าสูง
 - ยกเลิกสิทธิพิเศษของการลงทุน (BOI) ที่ให้เป็นการทั่วไปแบบ blank check มาเหลือแค่สิทธิพิเศษกรณีลงทุนด้านเทคโนโลยี
 - ออกกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อม

3.3 นโยบายด้านกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

และ คุณภาพแรงงาน

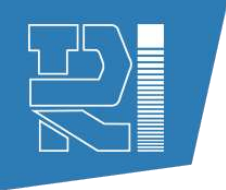
- (ก) ทะยอยความเข้มข้นในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานบางด้าน
 - การจ่ายค่าจ้างวันหยุดประจำสัปดาห์ ค่าจ้างวันหยุดประเพณี อย่างน้อยปีละ 5-7 วัน
 - ทำงานภาคบริการเกิน 8 ชั่วโมง ต้องได้ OT หรือค่ารถกลับบ้าน ดึก
- (ข) การทบทวนนโยบายแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะลูกหลานที่เกิดในประเทศไทย: ภาษีแรงงานต่างด้าว การศึกษา การตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดน ฯลฯ



3.3 นโยบายด้านกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และ คุณภาพแรงงาน (ต่อ)

■ (ค) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและแรงงาน

- การสอบมาตรฐานจบประโยคการศึกษา ป.3 ป.6 ม.3 และม. 6 และเปิดเผยผลสอบรายโรงเรียนเพื่อสร้างความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน แก้ปัญหาให้นักเรียนอ่านไม่ออก- เขียนไม่ได้
- ความสำเร็จของปัญญาภิวัฒน์ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น วิทยาลัยมาบตาพุด วิทยาลัยต่อเรือนครศรีธรรมราช แพรนต้า จิวเวอร์รี่:
- หอการค้า กลุ่มอุตสาหกรรมรวมตัวขอเข้ารับบริหารวิทยาลัย อาชีวศึกษาของรัฐในสาขาวิชาที่เอกชนต้องการ โดยเอกชนต้องร่วมลงทุน เพราะมีการยกเว้นภาษีการจัดการศึกษาแล้ว
- วิทยาลัยจัดการเรียนการสอนแบบ work-based มีการประเมินการสอนแบบ competency based และเรียนพื้นฐานวิชาเพื่อให้สามารถปรับตัวเปลี่ยนงานได้เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลง



Thank You